

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry

Toiminta-ajatus, tehtävä, arvot, visio ja strategiat

Toiminta-ajatus

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry on vuonna 2012 perustettu yhdistys, joka edistää taiteen ja kulttuurin sekä taide- ja kulttuuripalvelujen saavutettavuutta ja moninaisuutta. Yhdistyksen tavoitteena on, että erilaiset yleisöt, kokemukset ja vähemmistökuulttuurit tulevat huomioiduiksi kulttuuripalvelujen suunnittelussa ja tarjonnassa. Yhdistyksen jäsenet ovat eri taide- ja kulttuurialojen yhdistyksiä ja järjestöjä. Lisäksi palvelun toimintaa tukee ja kehittää neuvottelukunta, joka koostuu eri sidosryhmien edustajista. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys ylläpitää Kulttuuria kaikille -palvelua.

Tehtävä

Kulttuuria kaikille -palvelu toimii valtakunnallisesti taiteen ja kulttuurin alalla ja tekee laajaa yhteistyötä kulttuuritoimijoiden, kansalaisjärjestöjen, valtionhallinnon, oppilaitosten sekä saavutettavuus- ja moninaisuusalan toimijoiden kanssa. Palvelun tehtävänä on tarjota tietoa ja tukea taide- ja kulttuuritoimijoita saavutettavuuden ja moninaisuuden kysymyksissä. Palvelu toimii alallaan asiantuntijana ja yhteiskunnallisena vaikuttajana.

Palvelun toimintamuotoina ovat mm. konsultoinnit, saavutettavuuskartoitusten toteuttaminen, saavutettavuus- ja moninaisuusaiheisten koulutusten järjestäminen, tiedon välittäminen mm. verkkosivuilla, sähköpostilistalla ja blogin avulla, sekä erilaisten tieto-, tutkimus- ja ohjemateriaalien tuottaminen kulttuuritoimijoiden käyttöön. Palvelu osallistuu myös kehittämistyöhön erilaisissa kokeilevissa hankkeissa ja tukee kulttuurihallintoa ja viranomaisia alansa kysymyksissä.

Arvot

Toiminnan lähtökohta on ajatus moninaisesta Suomesta, jossa kaikilla ihmisillä on mahdollisuus osallistua monimuotoiseen kulttuurielämään. Taiteen- ja kulttuuripalvelujen yhdenvertaisella **saavutettavuudella** tarkoitetaan laajaa kokonaisuutta, johon kuuluu mm. viestinnän saavutettavuus, rakennetun ympäristön esteettömyys, saavutettavuus eri aistien avulla, ymmärtämisen tukeminen sekä taloudellinen ja sosiaalinen saavutettavuus.

Moninaisuus-käsite sisältää ajatuksen yhteiskunnasta, joka muodostuu erilaisista yksilöistä ja yhteisöistä, jotka kunnioittavat toisiaan ja hyväksyvät toisensa. Erilaisuus voi liittyä esimerkiksi kieleen, kulttuurieroihin, etnisiin piirteisiin, sukupuoleen, seksuaalisuuteen, sosio-ekonomiseen asemaan, ikään, fyysisiin ominaisuuksiin, vammaisuuteen, ulkonäköön, uskontoon, poliittisiin näkemyksiin tai erilaisiin ideologioihin ja vakaumuksiin. Taide- ja kulttuuripalvelujen moninaisuudella yhdistys tarkoittaa sitä, että hyvin erilaisten yleisöjen kiinnostuksen kohteita huomioidaan taide- ja

kulttuuripalvelujen tarjonnassa ja erilaiset kokemukset, käsitykset ja vähemmistökuulttuurit pääsevät esille.

Visio

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ja sen alaisuudessa toimiva Kulttuurilla kaikille -palvelu on vahva valtakunnallinen toimija, jonka palvelut edistävät yhdenvertaista yhteiskuntaa, jossa kaikilla on mahdollisuus osallistua moninaiseen kulttuurielämään.

Strategia vuosille 2013–2015

YLEISTÄ

Kulttuurilla kaikille -palvelu on vuodesta 2003 ollut osa Valtion taidemuseon kehittäminen ja yhteiskuntasuhteet -yksikkö Kehyksen toimintaa. Palvelun hallinnoinnissa on tehty yhteistyötä Suomen museoliiton kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriön suosituksesta palvelussa käynnistettiin vuonna 2010 hallintouudistuksen valmistelu, jonka seurauksena Kulttuurilla kaikille -palvelu irtautuu Valtion taidemuseosta vuoden 2013 aikana ja jatkaa toimintaa yhdistysmuotoisena palveluna.

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry:n alaisuudessa Kulttuurilla kaikille -palvelu jatkaa toimintaansa palveluna, joka tukee kulttuurikenttää saavutettavuuden ja moninaisuuden kysymyksissä. Palvelu osallistuu myös jatkossa sekä kansainvälisen että kotimaisen tiedon ja tutkimuksen kartuttamiseen, verkostojen rakentamiseen, relevanttien strategioiden laatimiseen sekä eri työvälineiden, ohjemateriaalien ja koulutusten tuottamiseen ja tarjoamiseen. Kulttuurilla kaikille -palvelu osallistuu kulttuuripoliittiseen keskusteluun ja päätöksentekoon kulttuurin saavutettavuuden ja moninaisuuden asiantuntijana.

Palvelun toiminta ja rahoituspohja on vuosi vuodelta laajentunut. Vuonna 2012 Kulttuurilla kaikille -palvelun henkilökunta koostui neljästä henkilöstä, joista puolet vastasi saavutettavuus- ja esteettömyys kysymyksistä ja puolet moninaisuusasioista. Tämän lisäksi ostettiin erilaisia tutkimus-, kirjoittamis- sekä koulutuspalveluita ulkopuolisilta toimijoilta. Vuosille 2013–2015 pyritään laajentamaan rahoituspohjaa niin, että palvelulle voisi palkata kulttuurituottajan, joka vastaisi myös tiedottamisesta.

Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry:n strategia vuosille 2013–2015 tarkastetaan vuosittain.

Kulttuurilla kaikille -palvelun palvelukokonaisuuden kehittäminen

Kulttuurilla kaikille -palvelu aloitti toimintansa taidemuseokentällä vuonna 2003 kulttuuripalveluiden saavutettavuuden ja esteettömyyden edistäjänä. Vuosien myötä palvelun toimintaa on laajennettu kattamaan moninaisuuskysymyksiä ja palvelemaan koko kulttuurikenttää valtakunnallisesti. Palvelun toiminta on jakautunut kahteen osa-alueeseen (saavutettavuus ja moninaisuus) ja sen toimintaan ja linjauksiin on myös vaikuttanut sijainti Valtion taidemuseon alaisuudessa. Itsenäisenä yhdistyksenä Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ja sen alaisuudessa toimiva palvelu pyrkii entistä vahvemmin palvelemaan tasapuolisesti koko kulttuurikenttää mm. tekemällä yhteistyötä jäsenyhdistystensä ja muiden kulttuuritoimijoiden kanssa erilaisissa kehityshankkeissa sekä muissa kulttuurin saavutettavuutta ja moninaisuutta koskevissa kysymyksissä.

Toimenpiteet vuosille 2013–2015:

- Palvelu kartoittaa ja analysoi ensimmäisten 10 vuoden (2003–2012) aikaista toimintaa, sekä etsii sen pohjalta kehittämistarpeita, jotta palvelu pystyisi tukemaan kulttuurikenttää tasapuolisemmin.
- Palvelu kehittää toimintaansa suuntaan, jossa saavutettavuus- ja moninaisuuskysymykset tiiviimmin yhdistyvät ja tukevat toisiaan.

PAINOPISTEET

Lastenkulttuuria ja moninaisuutta huomioiva pedagogiikka

Lapset ja heille suunnatut kulttuuripalvelut saivat keskeisen aseman opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta edistävän työryhmän (2009–2012) loppuraportissa (2012). Raportissa peräänkuulutettiin mm. vähemmistökulttuurien lapsille omia kulttuuripalveluita, lastenkulttuuria, joka tukee yhteiskunnan moninaisuutta sekä oppikirjoja, joissa on huomioitu erilaisten vähemmistöjen historia ja näkyvyys.

OKM:n työryhmän raporttiin nojaten Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ja sen alaisuudessa toimiva palvelu ovat asettaneet tavoitteeksi vuosille 2013–2015 edistää moninaisuuden kysymyksiä lastenkulttuurikentällä sekä lapsille ja heidän kanssaan työskenteleville suunnatussa opetusmateriaalissa. Tätä tavoitetta toteutetaan yhteistyössä kulttuurilaitosten, viranomaisten sekä oppilaitosten kanssa, ja tässä työssä on kolme painopistettä: *oppikirjat, taidekasvatus ja moninaisuutta huomioiva ja normeja kyseenalaistava pedagogiikka*.

Toimenpiteet vuosille 2013–2015:

- Moninaisuuskoulutuksia kuvittajille, lastenkirjailijoille sekä oppikirjojen parissa työskenteleville
- Moninaisuuskoulutusmateriaalin tuottaminen.

Taloudellisesti heikommassa asemassa elävät henkilöt ja taloudellinen saavutettavuus

Kulttuuria kaikille -palvelu painottaa tulevana vuosina toiminnassaan taloudellisesti heikommassa asemassa elävien henkilöiden osallistumismahdollisuuksia kulttuurielämään. Kulttuuripalvelujen hinnoitteluun liittyvät tekijät kuten alennukset ja mahdollisuudet ilmaiseen sisäänpääsyyn ovat merkittävässä roolissa poistettaessa tämän ryhmän osallistumisen esteitä. Lisäksi on painotettava keinoja, joilla voidaan madaltaa tai poistaa kulttuuritarjonnan luokse matkustamisesta syntyviä kustannuksia.

Työssä on tärkeää huomioida, että taloudellisesti heikommassa asemassa elävät henkilöt saattavat olla myös muilta osin haavoittuvassa asemassa yhteiskunnassa, eikä esimerkiksi ilmainen sisäänpääsy toimi yksin riittävänä kannustimena kulttuurielämään osallistumiselle. Kulttuuria kaikille -palvelu haluaa painottaa ja edistää toimintaa, jossa rakennetaan kokonaisvaltaisia keinoja helpottaa ja edistää em. ryhmän osallistumista. Erilaiset yleisötyön projektit sekä sen edistäminen, että kulttuuria on mahdollista kuluttaa yhdessä omien tuttavien tai tukihenkilön kanssa, ovat osa tätä kokonaisuutta. Palvelun tavoite vuosille 2013–2015 on vahvistaa osaamistaan taloudellisen ja sosiaalisen saavutettavuuden alueella. Palvelu osallistuu Euroopan Unionin Elinikäisen oppimisen -ohjelman Grundtvig -rahaston *Culture - Inclusion – Participation* -hankkeeseen, jonka kautta etsitään

hyviä tapoja, joilla voidaan edistää kulttuuria perusoikeutena myös niille ihmisille, jotka ovat haavoittuvassa asemassa.

Toimenpiteet vuosille 2013–2015:

- Kartoitetaan tapoja ja keinoja, joilla taloudellista ja sosiaalista saavutettavuutta edistetään Suomessa ja kansainvälisesti kulttuurin alalla. Kartoituksen sekä *Culture - Inclusion – Participation* -hankkeen oppimiskokemusten pohjalta tuotetaan materiaalia kulttuuritoimijoiden käyttöön liittyen taloudellisen ja sosiaalisen saavutettavuuden edistämiseen.

Kulttuurin tekijät

Tulevalla kolmen vuoden kaudella Kulttuuria kaikille -palvelu kohdentaa toimintansa myös kulttuurin ja taiteen tekijöihin. Palvelun tavoite on, että kaikilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet osallistua kulttuurielämään myös tekijänä, niin kulttuurialan koulutukseen osallistujana kuin omien kulttuuriprojektien toteuttajana.

Opetus- ja kulttuuriministeriö suunnittelee opiskelijavalintapalveluiden uudistamista. Kulttuuria kaikille -palvelu vaikuttaa siihen, että saavutettavuus ja yhdenvertaisuus otettaisiin huomioon opiskelijavalinnoissa, pääsykokeiden valmisteluissa ja valmentavien koulutusten tarjonnassa.

Kulttuuria kaikille -palvelu jatkaa myös yhteistyötään kulttuurialan ammattilaisten koulutusohjelmien kanssa. Tällä hetkellä tarjotaan saavutettavuuteen ja moninaisuuteen liittyviä kursseja vain harvoissa kulttuurialan koulutusohjelmissa ja silloin vapaavalintaisina. Kulttuurikentän saavuttavuuden ja moninaisuuden turvaamiseksi on tärkeää, että opetus saavutettavuuden ja moninaisuuden kysymyksissä tehdään pakolliseksi osaksi kulttuurituottajien ja muiden kulttuurialan ammattilaisten koulutusohjelmia.

Toimenpiteet vuosille 2013–2015:

- Kulttuuria kaikille -palvelu vaikuttaa siihen, että saavutettavuus- ja moninaisuuskysymykset olisivat jatkossa pysyvä osa kulttuurialalla toimivien oppilaitosten kuten ammattikorkeakoulujen, taidekoulujen ja yliopistojen koulutusohjelmia.

Moninaisuuden tunnistamista

Tulevina vuosina Kulttuuria kaikille -palvelu painottaa toiminnassaan entistä enemmän moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden tunnistamista ja edistämistä taiteen ja kulttuurin kentällä. Pystyäkseen paremmin tukemaan kulttuuri- ja taidelaitoksia erilaisten yleisöjen huomioimisessa, palvelu laajentaa edelleen yhteistyötä eri vähemmistö- ja erityisryhmien kanssa.

Suomalainen yhteiskunta ja kulttuurielämä ovat viime vuosina kokeneet uusia haasteita ja muutoksia, joihin tarvitaan uusia toimintamalleja. Yksi näistä haasteista on demografiset muutokset (mm. väestön vanheneminen ja globaalinen muuttoliike), jotka vaikuttavat myös taide- ja kulttuurilaitoksissa. Muutoksia tapahtuu tekijäpuolella ja yleisöissä sekä myös sisältöjen tarjonnassa ja kysynnässä. Toinen muutos on julkisen tilan ja kulttuurin demokratisoituminen kun yhteiskunnan jäsenet osallistuvat entistä enemmän julkisten palveluiden suunnitteluun, testaukseen ja toteutukseen. Demografisen muutoksen sekä demokratisoitumisen varjopuolena on ollut lisääntynyttä eriarvoistumista ja vihapuheiden lisääntymistä mm. etnisiä vähemmistöjä sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä kohtaan.

Tämän muutoksen yhteydessä moninaisuuden tunnistaminen ja asenteiden tiedostaminen nousee yhä tärkeämpään asemaan. Tätä työtä tehdessä on tärkeä arvioida onko tietoa moninaisuus- ja yhdenvertaisuudesta saatavilla riittävästi taide- ja kulttuurikentällä, sekä miten niihin suhtaudutaan. Kulttuuria kaikille -palvelu edistää tiedon jalkauttamista mm. tarjoamalla koulutuskokonaisuuksia, joissa tarkastellaan moninaisuusajattelua ja sen toteutumista taide- ja kulttuurikentällä sekä tuottamalla aiheeseen liittyviä oppaita ja pedagogisia julkaisuja. Yleisötyön tueksi on tärkeä huomioida erilaisten ryhmien erityispiirteitä ja tarpeita. Kulttuuria kaikille -palvelu tukee kulttuurikenttää myös tarjoamalla asiantuntemusta sekä osallistamalla kulttuuripoliittiseen keskusteluun. Tämän lisäksi palvelu on asettanut tavoitteekseen monipuolistaa ja tarkentaa saatavilla olevaa tietoa moninaisuudesta osallistamalla ja toteuttamalla joka vuosi hankkeen, jossa tarkastellaan jotakin yksityiskohtaa moninaisuuteen liittyen.

Toimenpiteet vuosille 2013–2015:

- Kartoitetaan somalinuorten kulttuuripalvelujen käyttöä sekä kulttuurin ja taiteen tuottamista Suomessa. Vuonna 2011 opetus- ja kulttuuriministeriö selvitti Suomen venäjän- ja vironkielisten osallistumista kulttuurielämään, mutta Suomen somalien kulttuuriosallistumista ei ole tutkittu. Suomen somalit ovat Suomen kolmanneksi suurin etninen ryhmä.

Saavutettavan viestinnän edistäminen

Vuonna 2011 toteutettu vammaisten henkilöiden kulttuuripalvelujen käyttöä koskeva kysely osoitti mm. tarvetta kehittää kulttuuritoimijoiden viestintää. Kulttuuria kaikille -palvelu tekee aloitteita, jotta saavutettavan viestinnän periaatteista tulisi osa eri oppilaitosten viestinnän alan koulutuksia. Suoraan kulttuuritoimijoille ja kulttuuripalvelujen tuottajille tulee edelleen suunnata tiedotusta ja koulutusta viestinnän saavutettavuuden edistämiseksi.

Kulttuuria kaikille -palvelu tutkii lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön käytettävissä olevia keinoja vaikuttaa rahoittamiensa kulttuuritoimijoiden käytäntöihin ja pyrkii vaikuttamaan siten, että OKM:n informaatio- ja resurssiohjaus toimisivat kohti esteetöntä ja saavutettavaa sähköistä sekä painettua viestintää kulttuurin alalla.

Toimenpiteet vuosille 2013–2015:

- Tehdään yhteistyötä viestinnän alan oppilaitosten kanssa saavutettavan viestinnän periaatteiden saamiseksi vahvemmin osaksi opintokokonaisuuksia.
- Tehdään yhteistyötä kulttuurilaitosten ja -toimijoiden kanssa niiden viestinnän saavutettavuuden kehittämiseksi.

Kansainvälisten verkostojen laajentaminen

Kulttuuria kaikille -palvelu laajentaa verkostojaan ja kehittää palvelujaan kansainvälisen vertaistuen kautta. Esimerkiksi vuosina 2013 ja 2014 palvelu osallistuu Grundtvig-rahaston oppimiskumppanuuteen viiden maan hankkeessa, jossa kumppanit tutustuvat tapoihin, joilla voidaan edistää kulttuuria perusoikeutena myös niille ihmisille, jotka ovat haavoittuvassa asemassa.

Toimenpiteet vuosille 2013–2015:

- Laajennetaan kansainvälistä verkostoitumista Grundtvig-rahaston *Culture - Inclusion – Participation* -hankkeen kautta.